

УДК 35:342.25

Самойлов А.П., аспірант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Науковий керівник: Гончарук Н.Т., д. держ. упр., проф., проф. кафедри державного управління і місцевого самоврядування НТУ ДП

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна)

РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОГО РОЗПОДІЛУ КОМПЕТЕНЦІЙ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Реформа децентралізації в Україні здійснюється відповідно до основних положень ратифікованої нашою країною в 1997 р. Європейської хартії місцевого самоврядування [1] на засадах верховенства права, відкритості та прозорості, повсюдності місцевого самоврядування, активної участі громадськості, а також на принципах субсидіарності, сталого розвитку територій і партнерства між державою та місцевим самоврядуванням. Успішне завершення процесів децентралізації сприятиме впровадженню європейських принципів належного врядування в систему вітчизняного публічного управління та подальшому демократичному розвитку держави.

Відповідно до схваленої Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, завданням реформи визначалося забезпечення доступності та якості послуг, досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування і органами виконавчої влади. Також завданням реформи було визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади з метою забезпечення доступності і належної якості публічних послуг, що надаються такими органами та створення належних матеріальних, фінансових і організаційних умов для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних та делегованих повноважень. Задля впровадження реформи децентралізації в Концепції було виокремлено два етапи: перший підготовчий – 2014 рік та другий етап реалізації – 2015 – 2017 роки [1].

Однак процес децентралізації затягнувся і вийшов за терміни, визначенні у зазначеній Концепції. Головною перешкодою у процесі децентралізації виявилось добровільне об'єднання територіальних громад та укрупнення сільських районів, сформованих ще за радянських часів. У суспільно-політичному житті країни з'явилися такі терміни, як «спроможна громада» та «неспроможна громада». Вирішальним у питанні формування базового рівня місцевого самоврядування став 2020 рік, коли, 12 червня 2020 року Уряд затвердив новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня. Відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів України, в Україні було сформовано 1470 територіальних громад, які покривають всю територію країни [2], а Верховна Рада України 12 липня 2020 року прийняла Постанову № 3650 «Про утворення та ліквідацію районів». Згідно з цим документом, в Україні було створено замість 490 районів 136 районів [2]. Таким чином, місцеві вибори 25 жовтня 2020 року пройшли на новій територіальній основі.

Найбільш вдалою реформа децентралізації виявилася у бюджетній та податковій сфері, завдяки чому відбулася фінансова децентралізація. Державна підтримка регіонального розвитку впровадилася відповідно до Закону України «Про засади державної регіональної політики» [3], а у новостворених громадах з'явилися нові форми економічної діяльності завдяки Закону України «Про співробітництво територіальних громад» [4]. Станом на 01 жовтня 2023 року 548 територіальних громад уклали 350

договорів муніципального співробітництва, а 356 громад уклали 1490 договорів міжнародного партнерства з 61 країною світу [5, с. 2 – 3].

Також Верховна Рада України прийняла пакет законів, які дозволили розширити повноваження органів місцевого самоврядування та оптимізувати надання адміністративних послуг. Це дозволило делегувати органам місцевого самоврядування відповідного рівня повноваження з надання базових адміністративних послуг: реєстрацію міста проживання, видачу паспортних документів, державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб, підприємців, об'єднань громадян, реєстрацію актів цивільного стану, речових прав, вирішення земельних питань тощо [2]. У лютому 2022 року мережа центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) в Україні зростає до близько 3 тисяч точок. Серед них – 1027 ЦНАП, 1712 віддалених робочих місць, 124 територіальні підрозділи та 28 мобільних ЦНАП [6].

Таким чином, розпочата у 2014 році реформа децентралізації стала найбільш успішною та прогресивною реформою в Україні. Її перманентний розвиток змінив територіальний устрій країни, надав нові можливості для надання якісних публічних (адміністративних) послуг органами місцевого самоврядування, забезпечив фінансову незалежність більшості територіальних громад та державну підтримку економічного і соціального розвитку територій, які цього потребують. Також, територіальні громади отримали можливість укладати договори муніципального співробітництва та договори міжнародного партнерства.

Оскільки реформа децентралізації не закінчена, на сьогоднішній день існують численні проблеми та виклики, пов'язані з періодом воєнного стану та післявоєнного відновлення територій і в цілому держави. Перерозподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та органами державної влади є одним із ключових напрямів подальшого реформування державного управління та місцевого самоврядування, що неможливо здійснити без внесення змін до Конституції України. Отже, головним напрямом удосконалення розподілу компетенції органів публічної влади під час завершення процесів децентралізації в Україні є здійснення конституційної реформи, яка остаточно визначить інституційний механізм розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами державної влади.

Перелік посилань:

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня. 2014 р. № 333-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>.

2. Навіщо децентралізація? Загальна інформація. URL <https://decentralization.gov.ua/about>.

3. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05 лютого 2015 р. № 156-VIII. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text>.

4. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>.

5. Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади: станом на 01 жовтня 2023 р. / Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. Київ, 2023р. 15 с. URL : https://mtu.gov.ua/files/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3_01.10.2023.pdf.

6. Мінцифри: Кількість точок доступу до адміністративних послуг наближається до 3000. / Урядовий портал, 17 лютого 2022 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mincifri-kilkist-tochok-dostupu-do-administrativnih-poslug-nablizhayetsya-do-3000#:~:text>.